

Elena-Maria Schatz, Robertina Stoica, *Catalogul colectiv al incunabilelor din România*, București, CIMEC – Institutul de Memorie Culturală, 2007, 590 p.

Așteptată cu nerăbdare și interes de către specialiștii în istoria și civilizația cărții, dar nu numai, lucrarea la care ne referim are meritul de a așeza România într-o elită a țărilor, relativ puține, ce au izbutit până în prezent să își definitiveze un catalog național al incunabilelor, asigurând astfel intrarea informațiilor referitoare la colecțiile de cărți tipărite până la anul 1500 în circuitul internațional al valorilor culturale. Prin demersul autoarelor, Elena-Maria Schatz, fost cercetător științific în cadrul Institutului de Memorie Culturală, și Robertina Stoica, analist – bibliolog al aceleiași instituții, se definitivează și se încununează munca tuturor celor care au semnat articole, studii sau cataloage cu privire la existența pe teritoriul țării noastre a respectivelor tipărituri.

Catalogul colectiv al incunabilelor din România cuprinde descrierea, potrivit uzanțelor internaționale în domeniu, a 1349 de titluri de ediții, în 1732 de exemplare, păstrate în 43 de colecții, la care se adaugă încă 10 titluri de tipărituri considerate mult timp incunabile, dar care în lumina ultimelor cercetări au fost excluse din această categorie. Pentru cei mai puțin familiarizați cu fenomenul tipăririi cărților până la 1500, un real interes prezintă Cuvântul înainte, redactat în limbile română și engleză, al Elenei-Maria Schatz, și structurat pe mai multe părți. După ce face un „Scurt istoric al cercetării incunabilelor în țările Europei occidentale” (p. 1-5), autoarea continuă cu un „Scurt istoric al cercetării incunabilelor în România” (p. 6-12) și cu un „Scurt istoric al colecțiilor de incunabile din România” (p. 13-48), această din urmă secțiune conținând practic detalii despre fiecare locație și modul în care au fost constituite fondurile de incunabile. Tot în paginile mai sus menționate, sunt oferite și informații cu privire la modurile diferite de alcătuire a cataloagelor de colecție și a celor colective, evidențindu-se normele internaționale de descriere și valorificare.

Urmează apoi o „Notă asupra ediției” (p. 91-97), redactată și în engleză, în care Elena-Maria Schatz insistă asupra metodei utilizate în alcătuirea catalogului colectiv, metodă ce trebuie să semnaleze doar datele care individualizează ediția, nu și fiecare exemplar în parte, menționând toate exemplarele unei ediții, existente în țară, precum și locația fiecăruia dintre acestea. În plus, sunt oferite lămuriri suplimentare asupra unor aspecte legate de corespondența cu alte cataloage de incunabile existente pe plan internațional, de descrierea propriu-zisă a tipăriturilor sau de alte probleme ivite pe parcursul conceperii lucrării. O bibliografie (p. 107-121), imperios necesară, și o listă cu abrevierile folosite (p. 123-124), întregesc această parte de început.

Bineînțeles, corpul principal al lucrării este destinat „Descrierii incunabilelor” (p. 125-384), unde întâlnim informații, redactate diferit față de un catalog de colecție obișnuit, dar în concordanță cu normele internaționale actuale, despre toate cele 1732 de exemplare de incunabile. Astfel, edițiile sunt descrise și ordonate alfabetic, edițiile primind și un indice numeric, pornindu-se de la cifra „1” pentru fiecare grup de incunabile inclus la subcapitolul desemnat de o literă, începând cu „A-1” – Aegidius Romanus, *In Aristotelis Analytica posteriora commentum*, Veneția, 1488, și încheind cu „Z-4” – Jacobus de Zochius, *Canon omnis utriusque sexus disputatum ac repetitum*, Padova, 1472.

În continuare, suita de indici (p. 385-535) vine să completeze și să ușureze cercetarea cu/și a acestei lucrări unice pentru spațiul românesc, prin menționarea

alfabetică a autorilor și a titlurilor; a editorilor științifici, a comentatorilor, a traducătorilor, a corectorilor etc.; a locurilor de tipărire și a tipografilor; a tipografilor și a editorilor comerciali. Nu lipsește nici indicele cronologic al incunabilelor și nici cel al colecțiilor din care provin acestea. Și pentru ca munca de cercetare să fie completă, în finalul cărții sunt așezate o serie de „Concordanțe bibliografice” (p. 537-590). Practic, aici sunt prezentate concordanțele dintre *Catalogul colectiv al incunabilelor din România* și pozițiile similare din principalele cataloage colective apărute la nivel mondial: *Gesamtkatalog der Wiegendrucke...*, Leipzig-Stuttgart-Berlin, 1925-2003; Frederick R. Goff, *Incunabula in American Libraries...*, New-York, 1964; Ludovicus Hain, *Repertorium bibliographicum...*, Milano, 1948; W. A. Copinger, *Supplement to Hain's Repertorium bibliographicum...*, Milano, 1950; Dietericus Reichling, *Appendices ad Hainii-Copingeri...*, Milano, 1953; *Incunabula in Dutch Libraries...*, Nieuw-Koop, 1983; T. M. Guarnaschelli, E. Valenziani, E. Cerulli, *Indice generale degli incunaboli delle biblioteche d'Italia...*, Roma, 1943-1981 și G. Sajó, E. Soltész, *Catalogus incunabulorum que in bibliothecis publicis Hungariae asservantur*, Budapesta, 1970.

Înscriind astfel, prin puterea lor de sinteză, de analiză și de comparație, valori culturale de pe teritoriul României în circuitul patrimoniului mondial, autoarele Elena-Maria Schatz și Robertina Stoica au dus la bun sfârșit un deziderat al câtorva zeci, sau chiar sute, de pasionați ai civilizației cărții, și au creat un instrument de lucru care, chiar dacă va putea fi completat pe viitor, va constitui o piatră de hotar în domeniul cercetării incunabilelor.

Daniel I. Iancu

Humanistes du bassin des Carpates. I. Traducteurs et éditeurs de la Bible, **par István Monok et Edina Zvara avec la collaboration d'Eva Mârza, Brepols Publishers n. v., Turnhout, Belgium, 2007, 377 p.**

Această lucrare de elevată ținută științifică este realizată de Biblioteca Națională Széchényi din Budapesta în colaborare cu Institutul de Cercetare și de Istorie a Textelor din Paris.

Seria *Umaniști din bazinul Carpaților*, ce face parte din colecția *Europa Humanistica*, va cuprinde 5 volume. Primul volum prezintă 17 traducători și editori ai *Bibliei* din perioada 1500-1650. Aceștia sunt: Benedek Komjáthy, Gábor Pesthi, János Sylvester, Valentin Wagner, Filip Moldoveanu, Coresi, Lorinț, Șerban Coresi, István Székely, Péter Melius Juhász, Tamás Félegyházi, Gáspár Heltai cel Bătrân, Gáspár Károlyi, Bálint Mantskovit, György Thúri, Albert Szenci Molnár și György Káldi.

Referitor la naționalitatea respectivilor umaniști, în Introducerea cărții se afirmă următoarele: „Literatura de specialitate maghiară nu vorbește de un umanism maghiar, ci de un umanism din Ungaria, și nu afirmă, de exemplu, că la curtea lui Matei Corvin nu figurau decât unguri alături de umaniști italieni. Acest volum va prezenta astfel personaje care, prin originea lor, sunt parțial sau în întregime slovaci, croați, români sau germani. Intitulat «Umaniști din bazinul Carpaților», volumul asigură deci cooperarea amicală a specialiștilor din Ungaria, din România, din Slovacia actuale etc., evitând cu totul anacronismul, chiar dacă trebuie utilizat uneori cuvântul «Ungaria» pentru a evita expresiile de prisos”.